

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

REKOMENDACIJOS

EUROPOS SISTEMINĖS RIZIKOS VALDYBA

EUROPOS SISTEMINĖS RIZIKOS VALDYBOS REKOMENDACIJA

2014 m. birželio 18 d.

dėl anticiklinio rezervo normų nustatymo rekomendacijų

(ESRV/2014/1)

(2014/C 293/01)

EUROPOS SISTEMINĖS RIZIKOS VALDYBOS BENDROJI VALDYBA,

atsižvelgdama į 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB ⁽¹⁾, ypač į jos 135 straipsnį,

atsižvelgdama į 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1092/2010 dėl Europos Sąjungos finansų sistemos makrolygio rizikos ribojimo priežiūros ir Europos sisteminės rizikos valdybos įsteigimo ⁽²⁾, ypač į jo 3 straipsnio 2 dalies b, d bei f punktus ir 16–18 straipsnius,

atsižvelgdama į 2011 m. sausio 20 d. Europos sisteminės rizikos valdybos sprendimą ESRV/2011/1, kuriuo priimamos Europos sisteminės rizikos valdybos darbo tvarkos taisyklės ⁽³⁾, ypač į jo 15 straipsnio 3 dalies e punktą ir 18–20 straipsnius,

kadangi:

- (1) vienas labiausiai destabilizuojančių pasaulinės finansų krizės elementų – procikliškas realios ekonomikos patiriamų finansų sukrėtimų sustiprinimas per bankų sistemą ir finansų rinkas. Ekonomikos nuosmukis po perteklinio kreditų augimo laikotarpio gali lemti didelius bankų sektoriaus nuostolius ir sukelti užburta ratą. Šioje situacijoje kredito įstaigų veiksmai siekiant sustiprinti jų balansą gali apriboti kreditų teikimą realiai ekonomikai, tokiu būdu pagilinant ekonomikos nuosmukį ir dar labiau susilpninant jų balansus. Šis procikliškas sukrėtimų sustiprinimas pabrėžia, kaip svarbu kaupti papildomą kapitalą bankų sektoriuje visos sistemos įtampos rizikos augimo laikotarpiais. Toks papildomas kapitalo rezervas padės ekonomikai amortizuoti netikėtus nuostolius, kartu toliau teikiant kreditus realiai ekonomikai;
- (2) buvo imtasi priemonių tam, kad bankai taptų atsparesni procikliškai dinamikai. 2010 m. gruodžio mėn. Bazelio bankų priežiūros komitetas (toliau – BBPK) paskelbė įvairių priemonių, skirtų bankininkystės sektoriaus reguliavimui stiprinti. Viena iš priemonių, kuria BBPK pateikė rekomendacijas nacionalinėms valdžios institucijoms, susijusi su anticiklinio kapitalo rezervu. BBPK rekomendacija Europos Sąjungoje buvo įgyvendinta Direktyva 2013/36/ES;

⁽¹⁾ OL L 176, 2013 6 27, p. 338.

⁽²⁾ OL L 331, 2010 12 15, p. 1.

⁽³⁾ OL C 58, 2011 2 24, p. 4.

- (3) anticiklinio kapitalo rezervo režimas pagal Direktyvą 2013/36/ES grindžiamas „savaržytos veiksmų laisvės“ principu. Laikantis šio principo, valdžios institucijos, atsakingos už rezervo normos nustatymą, derina taisyklėmis pagrįstą metodą ir savo diskrecinius įgaliojimus, sprendamos dėl atitinkamos rezervo normos. Dėl šios priežasties kartą per ketvirtį jos privalo skelbti rezervo rekomendaciją kaip lyginamąjį indeksą, tačiau skatinamos rezervo normą nustatyti remdamosi savo nuomone;
- (4) nacionalinėms paskirtosioms institucijoms ir Europos Centriniam Bankui (toliau – ECB) (valstybių narių, dalyvaujančių Bendrame priežiūros mechanizme, vardu) yra suteikti įpareigojimai nustatyti anticiklinio rezervo normas. Direktyvoje 2013/36/ES reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė paskirtų valdžios instituciją ar įstaigą, atsakingą už anticiklinio rezervo normos tai valstybei narei nustatymą. Be to, 2013 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1024/2013, kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedami specialūs uždaviniai, susiję su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika⁽¹⁾, ECB suteikiamos konkrečios priežiūros užduotys. Visų pirma, ECB, manydamas, kad tai reikalinga, turi teisę taikyti griežtesnius reikalavimus anticiklinio kapitalo rezervams, nei taiko nacionalinės paskirtosios institucijos. Šiuo išimtinu tikslu ECB laikomas paskirtąja institucija ir turi visas atitinkamos Sąjungos teisės paskirtosioms institucijoms suteiktus įgaliojimus ir pareigas. Vis dėlto įprastai už anticiklinio rezervo normų paskelbimą bus atsakingos nacionalinės paskirtosios institucijos;
- (5) Direktyvoje 2013/36/ES nustatyta, kad Europos sisteminės rizikos valdyba (toliau – ESRV) gali priimti rekomendacijas, kuriose pateikiamos paskirtosioms institucijoms skirtos gairės dėl anticiklinio rezervo normų nustatymo. Konkrečiai, ESRV gali konsultuoti, kokiais principais galėtų vadovautis paskirtosios institucijos sprendamos dėl atitinkamų rezervo normų, ir teikti gaires dėl kreditų ir BVP santykio atotrūkio matavimo ir apskaičiavimo ir orientacinio rezervo apskaičiavimo. Be to, ESRV gali priimti gaires dėl kintamųjų, kurie rodo, kad finansų sistemoje didėja sisteminė rizika, susijusi su pernelyg dideliu kreditų augimu, ir dėl kintamųjų, kurie rodo, kad rezervas turėtų būti išlaikytas, sumažintas arba jo visai nereikalaujama;
- (6) anticiklinio kapitalo rezervo paskirtis – padėti kovoti su procikliškumu finansų sistemoje. Kapitalas kaupiamas tada, kai manoma, kad ciklinė sisteminė rizika didėja, sukuriant rezervus, didinančius bankų sektoriaus atsparumą įtemptu laikotarpiu, kai patiriama nuostolių. Tai padės išlaikyti kredito teikimą ir sumažinti finansų ciklo nuosmukį. Anticiklinio kapitalo rezervas taip pat gali padėti sumažinti pernelyg didelį kredito augimą finansų ciklo pakilimo metu;
- (7) orientacinis rezervas nėra skirtas rezervui automatiškai nustatyti arba paskirtajai institucijai įpareigoti. BBPK analizė rodo, kad nors kreditų ir BVP santykio nuokrypis yra naudingas atskaitos taškas, nurodant gaires, kaip priimti sprendimus dėl anticiklinio kapitalo normų, šio nuokrypio veikimas gali skirtis įvairiose šalyse ir skirtingu laiku. Atsižvelgiant į finansų sistemų heterogenišką ir dinamišką pobūdį, nacionalinių ekonomikų ypatybes ir esminius duomenų prieinamumo Europos Sąjungoje skirtumus, paskirtosios institucijos, vertindamos visos sistemos rizikos lygį, turėtų atsižvelgti į įvairią informaciją ir atitinkamai nustatyti rezervo normą. Ši informacija turėtų apimti papildomus rodiklius, rodančius visos sistemos rizikos augimą per pernelyg didelio kreditų augimo laikotarpius, finansinio tarpininkavimo laipsnio ekonomikoje modelius, pavyzdžiui, kreditų ir BVP santykio lygį ir kokybinę informaciją. Sprendimai dėl rezervo normų aiškinami ir pagrindžiami remiantis kokybine ir kiekybine informacija, reikalinga šiam įvertinimui atlikti, įskaitant orientacinį rezervą ir papildomus rodiklius;
- (8) BBPK analizė rodo, kad kreditų ir BVP santykio nuokrypis ir kiti rodikliai kartais gali perteikti klaidinančią informaciją. Paskirtosios institucijos turėtų tai žinoti, sprendamos dėl tvaraus kreditų lygio ekonomikoje ir atitinkamos anticiklinio rezervo normos. Todėl paskirtosios institucijos turėtų periodiškai pakartotinai įvertinti, kaip veikia, jų manymu, svarbiausi rodikliai;

⁽¹⁾ OL L 287, 2013 10 29, p. 63.

- (9) kai rizika pasireiškia, skubus anticiklinio kapitalo rezervo atsisakymas gali padėti kredito įstaigoms amortizuoti nuostolius, kartu išlaikant skolinimą realiai ekonomikai ir laikantis reguliuojamojo kapitalo reikalavimų. Šis anticiklinis rezervo panaudojimas gali sušvelninti prociklišką kredito įstaigų elgesį, kuris kitomis aplinkybėmis gali apriboti kreditų teikimą realiai ekonomikai. Anticiklinio kapitalo rezervo gali būti atsisakoma dar labiau laipsniškai, kai finansų ciklo nuosmukis nesutampa su rizikos pasireiškimu ir kai grėsmė, kurią perteklinis kredito augimas kelia kredito įstaigų atsparumui, sumažėja. Sprendimai dėl bet kokio kapitalo perviršio, susidarancio atsisakius rezervo, panaudojimo priimami paskirtųjų ar kompetentingų institucijų nuožiūra;
- (10) svarbu, kad institucija, nustatanti anticiklinio rezervo normą, pasirinktų gerą komunikacijos strategiją. Tai padeda atsiliiepti į visuomenės lūkesčius, yra svarbu koordinacijai tarp paskirtųjų institucijų ir būtina makroprudencinės politikos patikimumui, atskaitingumui ir veiksmingumui užtikrinti. Direktyvoje 2013/36/ES reikalaujama, kad paskirtosios institucijos imtųsi visų pagrįstų veiksmų šio paskelbimo apie rezervo normas laikui suderinti;
- (11) atsparesnės bankų sistemos Sąjungoje formavimas reiškia, kad paskirtosios institucijos turi pripažinti kitų valstybių narių nustatytas anticiklinio rezervo normas. Direktyvoje 2013/36/ES nustatoma kitų valstybių narių kapitalo normų pripažinimo ir trečiosioms šalims skirtų kapitalo normų pripažinimo ar nustatymo sistema. Be privalomų abipusiškumo susitarimų, paskirtosios institucijos paprastai turėtų pripažinti kitų valstybių narių nustatytas rezervo normas. Nedarant poveikio vėlesnėms ESRV rekomendacijoms, šioje rekomendacijoje nėra aptariami paskirtųjų institucijų veiksmai Sąjungoje, susiję su trečiųjų šalių anticiklinio kapitalo rezervo normomis;
- (12) anticiklinio kapitalo norma yra viena iš makroprudencinių priemonių. 2013 m. balandžio 4 d. Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacijoje ESRV/2013/1 dėl tarpinių makroprudencinės politikos tikslų ir priemonių⁽¹⁾ pateikiamas orientacinis priemonių, kurias valstybės narės galėtų priskirti makroprudencinės priežiūros institucijoms, sąrašas. Vykdydamos makroprudencinės politikos strategiją, paskirtosios institucijos turėtų apsvarstyti, kada anticiklinio kapitalo rezervas naudotinas atskirai, kada naudotinos kitos priemonės ir kada anticiklinio kapitalo rezervas naudotinas su kitomis priemonėmis;
- (13) empirinė analizė rodo, kad kreditų ir BVP santykio nuokrypis yra pats geriausias pavienis visai Sąjungai skirtas rodiklis, išspėjantis apie rizikos, siejamos su tokia krize, kokiai mažinti skirtas anticiklinio kapitalo rezervas, augimą. Įrodyta, kad kreditų ir BVP santykio nuokrypis aiškiai rodo įvairias nuokrypio charakteristikas. Yra keletas metodų, skirtų atotrūkiui apskaičiuoti; nors jie išpėja geriau nei BBPK gairėse siūlomas metodas, paprastai šie metodai grindžiami siauresniais kredito rodikliais, todėl gali būti ne tokie patikimi susidūrus su finansinėmis naujovėmis. Kreditų ir BVP santykio nuokrypio ir lyginamosios rezervo normos matavimas ir apskaičiavimas pagal BBPK gaires pagerins palyginamumą Sąjungoje ir už jos ribų;
- (14) kai kuriose valstybėse narėse dėl BBPK gairėse siūlomų matavimų ir apskaičiavimų gali susidaryti padėtis, kai kreditų ir BVP santykio nuokrypis tinkamai neparodys rizikos augimo, atsirandancio prieš finansų krizę. Dėl nacionalinių ypatybių, pavyzdžiui, finansų sistemos struktūros ir išsivystymo laipsnio, taip pat dėl kredito duomenų kokybės ir prieinamumo kai kuriose valstybėse narėse išpėjimui gali geriau tikti kiti kreditų ir BVP santykio nuokrypio apskaičiavimo metodai, nei nurodyta BBPK gairėse. Siekiant atsižvelgti į šiuos skirtumus ir suteikti galimybę pasirinkti kitas metodikas, paskirtosios institucijos taip pat turi teisę išmatuoti ir apskaičiuoti kreditų ir BVP santykio nuokrypį, pasitelkdamas metodą, kuris geriau parodo atitinkamos valstybės narės ypatybes;
- (15) BBPK gairėse nustatyta metodika, skirta kreditų ir BVP santykio nuokrypiui susieti su lyginamąja rezervo norma, kuri laikoma orientaciniu rezervu, yra *ad hoc* metodika. Nors empirinė alternatyvių metodikų analizė ir teikia vilčių, tačiau yra nepakankama gairėms parengti. Valstybės narės, kurios matuoja ir apskaičiuoja kreditų ir

⁽¹⁾ OL C 170, 2013 6 15, p. 1.

BVP santykio nuokrypį pasitelkdamas alternatyvų metodą, be BBPK gairėse paskelbtos metodikos, turėtų parengti ir paskelbti lyginamąją rezervą normą, atitinkančią alternatyvų metodą, be BBPK metodikoje nustatytos lyginamosios rezervos normos. Valstybės narės, kurios matuoja ir apskaičiuoja kreditų ir BVP santykio nuokrypį pagal BBPK gaires, taip pat gali parengti ir paskelbti alternatyvią lyginamąją rezervą normą, be normos, kuri gauta pasitelkiant BBPK metodiką;

- (16) empirinės išvados rodo, kad kiti kintamieji gali papildyti kreditų ir BVP santykio nuokrypį, siekiant parodyti visos sistemos rizikos augimą dėl pernelyg didelio kreditų augimo finansų sistemoje. Šiems kintamiesiems priskiriamos priemonės dėl nekilnojamojo turto kainų potencialaus pervertinimo (pavyzdžiui, komercinės ir gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto kainos ir pajamų santykiai, kainų nuokrypiai ir augimo normos), kreditų plėtros priemonės (pavyzdžiui, realus bendrojo kredito arba realus banko kredito augimas, nuokrypis nuo sumažėjusio M3 tendencijos), išorės pusiausvyros sutrikimų priemonės (pavyzdžiui, einamųjų sąskaitų likučių ir BVP santykis), banko balansų tvirtumo priemonės (pavyzdžiui, finansinio sverto koeficientai), privataus sektoriaus skolos naštos priemonės (pavyzdžiui, skolos tvarkymo ir pajamų santykis) ir galimo netinkamo rizikos įkainojimo priemonės (pavyzdžiui, realus nekilnojamojo turto kainų augimas). Paskirtosios institucijos turėtų atsižvelgti į tokius kintamuosius, sprendamos dėl atitinkamo anticiklinio kapitalo rezervos normos nustatymo. Nustatyta, kad tokių kintamųjų derinimas su kreditų ir BVP santykio atotrūkiu, taikant modelį su daugeliu kintamųjų, gali geriau atlikti išpėjamąją funkciją. Paskirtosios institucijos taip pat gali atsižvelgti į tokius modelius;
- (17) empirinės išvados rodo, kad daugelyje valstybių narių finansų rinkos kainos geriausiai išpėjo apie rizikos, kuri suteikia pagrindą nedelsiant sumažinti arba visiškai nereikalauti anticiklinio kapitalo rezervos, pasireiškimą. Ribota galimybė gauti pakankamai ilgas tokių rinka pagrįstų rodiklių laiko sekas reiškia, kad empirinė rezervos atsiskyrimo etapo analizė nėra tokia tvirta, kaip kaupimo etape. Taip pat sudėtinga nustatyti kintamuosius, kurie rodo, kad anticiklinio kapitalo rezervas gali būti laipsniškai mažinamas, kai pernelyg didelio kreditų augimo keliami rizika sumažėja. Iš esmės kintamieji, kurie tinkamai veikia anticiklinio kapitalo rezervos kaupimo etape, taip pat gali būti panaudoti priimant sprendimą rezervą išlaikyti, sumažinti arba jo visai nereikalauti. Kita vertus, šių kintamųjų teikiama informacija gali ir klaidinti. Pavyzdžiui, kreditų ir BVP santykio nuokrypis gali tiksliai neparodyti rizikos, jei kreditai pernelyg daug auga ilgesnį laikotarpį. Vystantis tyrimams ir augant patirčiai atleidimo nuo rezervos reikalavimo etape, reikės plėsti šioje rekomendacijoje nurodytą kintamųjų rinkinį, įtraukiant tolesnius nustatytus atitinkamus rodiklius. Apskirtai paskirtosios institucijos turi priimti dar svarbesnį sprendimą rezervos atsiskyrimo etape, palyginti su rezervos kaupimo etapu. Šis sprendimas taip pat galėtų būti pagrįstas rinkos informacija, priežiūros įvertinimais ir testavimu nepalankiausiomis sąlygomis;
- (18) jei tik konkreči valstybė narė tokius duomenis turi, būtinojo kintamųjų, rodančių, kad anticiklinio kapitalo rezervas turėtų būti sukauptas, išlaikytas, sumažintas arba jo visai nereikalaujama, rinkinio stebėseną ir skelbimas turėtų skatinti paskirtųjų institucijų nuoseklumą ir skaidrumą. Tai neturėtų užkirsti kelio paskirtosioms institucijoms svarstyti papildomus rodiklius ar kiekybinę informaciją, atsižvelgiant į valstybės narės ypatybes; tai taip pat neturėtų trukdyti paskirtosioms institucijoms daugiau dėmesio skirti vieniems kintamiesiems nei kitiems, arba didesnę svarbą suteikti kokybinei informacijai;
- (19) ESRV rekomendacijos skelbiamos bendrajai valdybai pranešus Tarybai apie savo ketinimą tai padaryti ir suteikus Tarybai galimybę atsakyti,

PRIĖMĖ ŠIĄ REKOMENDACIJĄ:

1 SKIRSNIS

REKOMENDACIJOS

A rekomendacija. Principai

Paskirtosioms institucijoms rekomenduojama laikytis šių principų, vertinant ir nustatant atitinkamoje valstybėje narėje taikomas anticiklinio rezervos normas:

- 1 principas (Tikslas). Sprendimai dėl atitinkamos anticiklinio rezervos normos turėtų būti priimami atsižvelgiant į tikslą – apsaugoti bankų sistemą nuo galimų nuostolių dėl cikliškos sisteminės rizikos augimo, tokiu būdu prisidedant prie tvaraus kreditų teikimo realiai ekonomikai finansų ciklo metu.

2. 2 principas (Orientacinis vadovas). Kreditų ir BVP santykio nuokrypis nuo jo ilgalaikės tendencijos – kreditų ir BVP santykio nuokrypis – turėtų būti bendras atskaitos taškas, kuriuo remiantis priimtini sprendimai dėl anticiklinio rezervo normų, pirmiausia – kaupimo etape. Vis dėlto paskirtosios institucijos taip pat turėtų atsižvelgti į kitą kiekybinę ir kokybinę informaciją, vertindamos ciklinę visos sistemos riziką ir nustatydamos atitinkamą anticiklinio rezervo normą. Šiai informacijai priskiriama ir informacija, atspindinti nacionalines ypatybes. Paskirtosios institucijos turėtų paaiškinti visuomenei, kokia informacija yra naudojama ir kaip į ją atsižvelgiama nustatant atitinkamą rezervo normą.
3. 3 principas (Klaidinančios informacijos rizika). Paskirtosios institucijos turėtų įvertinti informaciją, pateiktą kreditų ir BVP santykio nuokrypyje ir bet kuriuose kituose svarbiuose kintamuosiuose ar modeliuose, kuriuose derinami skirtingi kintamieji, nepamiršdamos, kad ši pateikta informacija gali būti klaidinanti. Paskirtosios institucijos į tai turėtų atsižvelgti, priimdamos sprendimą dėl kreditų augimo tvarumo, siekiant nustatyti atitinkamą anticiklinio rezervo normą. Šių kintamųjų ir modelių naudingumas turėtų būti periodiškai pakartotinai įvertinamas.
4. 4 principas (Rezervo atsisakymas). Paskirtosios institucijos turėtų nedelsdamos atsisakyti anticiklinio kapitalo rezervo, kai pasireiškia rizika. Tai gali sušvelninti prociklišką kredito įstaigų elgesį, padedant joms amortizuoti nuostolius, kartu ir toliau skolinant realiai ekonomikai ir laikantis mokumo reikalavimų. Jei rizika nepasireiškia, tačiau manoma, kad ji mažėja, labiau priimtinas variantas gali būti laipsniškas rezervo atsisakymas. Jei paskirtoji institucija sumažina esamą rezervo normą, ji turėtų nuspręsti dėl orientacinio laikotarpio, kai nenumatoma didinti rezervo normos.
5. 5 principas (Komunikacija). Paskirtosios institucijos turėtų parengti aiškią strategiją, kuria pranešama apie jų sprendimus dėl anticiklinio kapitalo rezervo. Pagal šią strategiją, šios institucijos turėtų nustatyti koordinavimo su kitomis paskirtosiomis institucijomis ir ESRV mechanizmą. Institucijos taip pat turėtų nustatyti aiškius ir stabilius procesus ir tinkamai apibrėžtus kanalus, kuriais informacija perduodama pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams ir visuomenei.
6. 6 principas (Rezervo normų pripažinimas). Be privalomų abipusiškumo susitarimų, kuriuos nustato Sąjungos teisė, paskirtosios institucijos paprastai turėtų pripažinti anticiklinio rezervo normas, taikomas kitose valstybėse narėse. Paskirtosios institucijos turėtų apsvarstyti tarpvalstybinius padarinius, kai atsisakoma pripažinti rezervo normą dėl kitos valstybės narės keliamos rizikos, viršijančios privalomąjį lygį. Kai paskirtosios institucijos nepripažįsta kitos valstybės narės paskirtosios institucijos nustatytos rezervo normos, viršijančios privalomąjį lygį, paskirtosios institucijos turėtų apie tai pranešti:
 - a) ESRV;
 - b) paskirtajai institucijai, kuri nustato rezervo normą;
 - c) ECB, jei bent viena iš paskirtųjų institucijų, kurios nustato ar kurios atsisako pripažinti rezervo normą, yra iš valstybės narės, dalyvaujančios bendrame Priežiūros mechanizme pagal Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1024/2013.
7. 7 principas (Kitos makroprudencinės priemonės). Anticiklinio kapitalo rezervas yra viena iš Sąjungos institucijų turimų makroprudencinių priemonių. Vykdydamos makroprudencinės politikos strategiją, paskirtosios institucijos turėtų apsvarstyti, kada rezervas naudotinas atskirai, kada vietoje jo naudotinos kitos priemonės ir kada anticiklinio kapitalo rezervas naudotinas su kitomis priemonėmis.

B rekomendacija. Kreditų ir BVP santykio nuokrypio matavimo ir apskaičiavimo, lyginamosios rezervo normos ir orientacinės normos apskaičiavimo gairės

1. Paskirtosioms institucijoms kartą per ketvirtį rekomenduojama matuoti ir apskaičiuoti standartizuotą kreditų ir BVP santykio nuokrypį pagal BBPK gaires, kaip nurodyta šios rekomendacijos priedo I dalyje.

2. Jei, paskirtųjų institucijų nuomone, skirtingas kreditų ir BVP santykio nuokrypio matavimas ir apskaičiavimas geriau parodytų nacionalinės ekonomikos ypatybes, institucijoms kartą per ketvirtį rekomenduojama matuoti ir apskaičiuoti papildomą kreditų ir BVP santykio nuokrypį be 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuoto nuokrypio. Paskirtosioms institucijoms apskaičiuojant papildomą kreditų ir BVP santykio nuokrypį rekomenduojama laikytis šių gairių:
 - a) matavimo ir apskaičiavimo metodas turėtų atspindėti kreditų ir BVP santykio nuokrypį nuo ilgalaikės tendencijos;
 - b) matavimas ir apskaičiavimas turėtų būti pagrįsti empirine su atitinkama valstybe nare susijusių duomenų analize;
 - c) bet kokie papildomo kreditų ir BVP santykio nuokrypio matavimo ir apskaičiavimo metodo pakeitimai turėtų būti pagrįsti išsamia pasirinkto metodo veikimo, rodančio rizikos, siejamos su krize, kuriai sumažinti yra skirtas anticiklinio kapitalo rezervas, augimą, peržiūra.
3. Paskirtosioms institucijoms kartą per ketvirtį rekomenduojama apskaičiuoti:
 - a) lyginamąją rezervo normą, pagrįstą standartizuotu kreditų ir BVP santykio nuokrypiu pagal BBPK gaires, kaip nurodyta priedo II dalyje; ir kai taikoma, *arba*
 - b) lyginamąją rezervo normą, pagrįstą standartizuotu kreditų ir BVP santykio nuokrypiu ir apskaičiuotą pagal kitą metodiką, nei nustatyta priedo II dalyje, jei tokia metodika yra naudojama; *arba*
 - c) lyginamąją rezervo normą, pagrįstą papildomu kreditų ir BVP santykio nuokrypiu ir apskaičiuotą pagal kitą metodiką, nei nustatyta priedo II dalyje, jei apskaičiuojamas papildomas kreditų ir BVP santykio nuokrypis.
4. Jei, be lyginamosios rezervo normos, nustatytos pagal 3 dalies a punktą, konkrečiam ketvirčiui buvo nustatyta kita lyginamoji rezervo norma pagal 3 dalies b punktą arba 3 dalies c punktą, Direktyvos 2013/36/ES tikslu paskirtosioms institucijoms rekomenduojama orientaciniu rezervu pasirinkti lyginamąją rezervo normą, kuri geriausiai rodo atitinkamos nacionalinės ekonomikos ypatybes.
5. Paskirtosioms institucijoms kartą per ketvirtį savo interneto svetainėse rekomenduojama skelbti šią informaciją, pranešant apie anticiklinio rezervo normą pagal Direktyvos 2013/36/ES 136 straipsnio 7 dalies reikalavimus:
 - a) standartizuotą kreditų ir BVP santykio nuokrypį ir atitinkamą kreditų ir BVP santykį;
 - b) papildomą kreditų ir BVP santykio nuokrypį ir atitinkamą kreditų ir BVP santykį, jei toks apskaičiuotas, taip pat nukrypimų nuo priedo I dalyje nurodytos formulės pagrindimą;
 - c) lyginamąją rezervo normą, apskaičiuotą pagal 3 dalies a punktą;
 - d) lyginamąją rezervo normą, apskaičiuotą atitinkamai pagal 3 dalies b punktą arba 3 dalies c punktą;
 - e) pagrindinių duomenų ir kitų svarbių metaduomenų šaltinius.
6. Paskirtosioms institucijoms rekomenduojama, pranešant apie anticiklinio rezervo normą pagal Direktyvos 2013/36/ES 136 straipsnio 7 dalies reikalavimus, paaiškinti priežastis, dėl kurių nukrypstama nuo:
 - a) pasirinkto kreditų ir BVP santykio nuokrypio matavimo ir apskaičiavimo, kaip nurodyta 1 ir 2 dalyse, įskaitant bet kurias jo sudėtines dalis;
 - b) pasirinkto lyginamosios rezervo normos apskaičiavimo, kaip nurodyta 3 dalyje;
 - c) pasirinkto orientacinio rezervo, kaip nurodyta 4 dalyje.

C rekomendacija. Gairės dėl kintamųjų, kurie rodo visos sistemos rizikos augimą, siejamą su pernelyg dideliu kreditų augimu

1. Siekiant priimti informuotą sprendimą dėl tinkamos anticiklinio rezervo normos, paskirtosioms institucijoms rekomenduojama atsižvelgti į įvairią kiekybinę ir kokybinę informaciją, rodančią visos sistemos rizikos augimą, siejamą su pernelyg dideliu kreditų augimu, neskaitant kreditų ir BVP santykio nuokrypio.
2. Vertindamos kiekybinę informaciją, paskirtosios institucijos turėtų stebėti kintamųjų, rodančių cikliškos sisteminės rizikos augimą, rinkinį. Jei valstybėse narėse šie kintamieji yra prieinami, šiam rinkiniui priskirtina:
 - a) nekilnojamojo turto, kuris gali būti pervertintas, kainų priemonės (pavyzdžiui, komercinės ir gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto kainos ir pajamų santykiai, kainų nuokrypiai ir augimo normos);
 - b) kreditų plėtros priemonės (pavyzdžiui, realus bendrojo kredito arba realus banko kredito augimas, nuokrypis nuo sumažėjusio M3 tendencijos);
 - c) išorės pusiausvyros sutrikimų priemonės (pavyzdžiui, einamųjų sąskaitų likučių ir BVP santykis);
 - d) banko balansų tvirtumo priemonės (pavyzdžiui, finansinio sverto koeficientai);
 - e) privačiojo sektoriaus skolos naštos priemonės (pavyzdžiui, skolos tvarkymo ir pajamų santykis);
 - f) galimo netinkamo rizikos įkainojimo priemonės (pavyzdžiui, realus nekilnojamojo turto kainų augimas);
 - g) priemonės, gautos naudojant modelius, kuriuose jungiamas kreditų ir BVP santykio atotrūkis ir pasirinktos nurodytos priemonės.
3. Jei tokie kintamieji yra prieinami ir svarbūs valstybėse narėse, paskirtosioms institucijoms kartą per ketvirtį savo interneto svetainėse rekomenduojama skelbti bent vieną iš 2 dalies a, b, c, d, e ir f punktuose nurodytų priemonių, pranešant apie anticiklinio rezervo normą pagal Direktyvos 2013/36/ES 136 straipsnio 7 dalies reikalavimus.

D rekomendacija. Gairės dėl kintamųjų, kurie rodo, kad rezervas turėtų būti išlaikytas, sumažintas arba jo visai nereikalaujama

1. Siekiant priimti informuotą sprendimą dėl tinkamos anticiklinio kapitalo rezervo normos, paskirtosioms institucijoms rekomenduojama atsižvelgti į įvairią kiekybinę ir kokybinę informaciją, kuri rodo, kad rezervas turėtų būti išlaikytas, sumažintas arba jo visai nereikalaujama.
2. Vertindamos kiekybinę informaciją, paskirtosios institucijos turėtų stebėti kintamųjų, kurie rodo, kad rezervas turėtų būti išlaikytas, sumažintas arba jo visai nereikalaujama, rinkinį. Jei valstybėje narėje tokie kintamieji yra prieinami, šiam rinkiniui priskirtina:
 - a) įtampos priemonės bankų finansavimo rinkose (pavyzdžiui, LIBOR-OIS (vienos nakties indeksų apsikeitimo sandorių) paplitimas, bankų CDS (kredito rizikos apsikeitimo sandorių) draudimo įmokos);
 - b) priemonės, kurios rodo bendro pobūdžio sisteminę įtampą (pavyzdžiui, sudėtinis rodiklis, kuriuo matuojama nacionalinės ar ES finansų sistemos, pavyzdžiui, ECB CISS (sisteminės įtampos sudėtinis rodiklis) rodiklio, įtampa).
3. Siekiant nuspręsti, ar rezervas turėtų būti išlaikytas, sumažintas arba jo visai nereikalaujama, paskirtosioms institucijoms rekomenduojama daugiau pasikliauti savo nuomone, stebint 2 dalyje nurodytus kintamuosius.
4. Jei tokie kintamieji yra prieinami ir svarbūs valstybėse narėse, paskirtosioms institucijoms kartą per ketvirtį savo interneto svetainėse rekomenduojama skelbti bent vieną iš 2 dalies a ir b punktuose nurodytų priemonių, pranešant apie anticiklinio rezervo normą pagal Direktyvos 2013/36/ES 136 straipsnio 7 dalies reikalavimus.

2 SKIRSNIS

ĮGYVENDINIMAS

1. Aiškinimas

1. Šioje rekomendacijoje taikomos šios terminų apibrėžtys:

- a) paskirtoji institucija – tai valstybės narės pagal Direktyvos 2013/36/ES 136 straipsnio 1 dalį paskirta valdžios institucija ar įstaiga arba ECB pagal Tarybos reglamento (ES) Nr. 1024/2013 9 straipsnio 1 dalį;
- b) lyginamoji rezervo norma – tai anticiklinio rezervo norma, apskaičiuota pagal B(3) rekomendaciją;
- c) orientacinis rezervas – tai lyginamoji rezervo norma, parinkta pagal B(4) rekomendaciją;
- d) kreditų ir BVP santykio nuokrypis – tai kreditų ir BVP santykio nuokrypis nuo jo ilgalaikės tendencijos konkrečioje valstybėje narėje;
- e) standartizuotas kreditų ir BVP santykio nuokrypis – tai kreditų ir BVP santykio nuokrypis, išmatuotas ir apskaičiuotas pagal B(1) rekomendaciją;
- f) papildomas kreditų ir BVP santykio nuokrypis – tai kreditų ir BVP santykio nuokrypis, išmatuotas ir apskaičiuotas pagal B(2) rekomendaciją;
- g) anticiklinio rezervo norma – tai norma, kurią institucijos privalo taikyti, siekdamas apskaičiuoti savo konkrečios institucijos anticiklinio kapitalo rezervą, nustatytą pagal Direktyvos 2013/36/ES 136 ir 137 straipsnius arba kurią atitinkamai nustato atitinkama trečiosios šalies valdžios institucija.

2. Priedas yra šios rekomendacijos dalis. Esant prieštaravimų tarp pagrindinio teksto ir priedo, pirmenybė teikiama pagrindiniam tekstui.

2. Įgyvendinimo kriterijai

1. Adresatų prašoma teikti informaciją apie veiksmus, kurių jie imasi atsiliepdami į šią rekomendaciją, arba tinkamai pagrįsti bet kokią neveikimą. Ataskaitose reikėtų pateikti bent jau šią informaciją:

- a) informaciją apie veiksmų, kurių buvo imtasi, esmę ir laiką;
- b) veiksmų, kurių buvo imtasi, veikimo įvertinimą iš šios rekomendacijos tikslų perspektyvos;
- c) išsamų bet kokio neveikimo ar nukrypimo nuo šios rekomendacijos, įskaitant bet kokią uždelimą, pagrindimą.

3. Tolesnių veiksmų grafikas

1. Adresatų prašoma teikti informaciją ESRV, Tarybai ir Komisijai apie veiksmus, kurių jie imasi atsiliepdami į šią rekomendaciją, arba tinkamai pagrįsti bet kokią neveikimą, kaip nurodyta šiose dalyse.

2. Ne vėliau kaip 2016 m. birželio 30 d. adresatų prašoma ESRV, Tarybai ir Komisijai atsiųsti ataskaitą, kurioje paaiškinama, kokių priemonių jie ėmėsi, siekdami laikytis šios rekomendacijos. Rekomenduojamos priemonės turėtų būti taikomos nuo dienos, kurią valstybės narės pareikalauja jų jurisdikcijai priklausančių kredito įtaigų išlaikyti konkrečios įstaigos nustatytą anticiklinį kapitalo rezervą pagal Direktyvos 2013/36/ES 130 straipsnį. Ataskaitoje nurodytina išsami informacija apie priemones, kurių imtasi nuo tos dienos.

3. Adresatų prašoma kartą per trejus metus atsiųsti ataskaitą, kurioje paaiškinama, kokių priemonių jie ėmėsi, siekdami laikytis šios rekomendacijos.

4. Bendroji valdyba sprendžia, kada reikalinga šią rekomendaciją peržiūrėti ar atnaujinti, atsižvelgdama į turimą patirtį nustatant rezervus pagal Direktyvą 2013/36/ES arba tarptautinės suderintos praktikos pokyčius.

4. **Stebėseną ir vertinimą**

1. ESRV sekretoriatas:

- a) padeda adresatams, taip pat palengvindamas koordinuotą informacijos teikimą, teikdamas atitinkamus šablonus ir prireikus tolesnių veiksmų būdus ir grafiką;
 - b) tikrina tolesnius adresatų veiksmus, taip pat padėdamas jiems jų prašymu, ir teikia informaciją apie tolesnius veiksmus bendrajai valdybai per valdymo komitetą.
2. Bendroji valdyba vertina adresatų pateiktus veiksmus ir priežastis ir prireikus sprendžia, ar šios rekomendacijos nebuvo laikytasi, o adresatai tinkamai nepagrindė savo neveikimo.

Priimta Frankfurte prie Maino 2014 m. birželio 18 d.

ESRV Pirmininkas

Mario DRAGHI

PRIEDAS

I DALIS

KREDITŲ IR BVP SANTYKIO NUOKRYPIO MATAVIMO IR APSKAIČIAVIMO METODIKA PAGAL BBPK GAIRES
Standartizuotas kreditų ir BVP santykio nuokrypis, žymimas GAP_t , matuojamas ir apskaičiuojamas taip:

$$GAP_t = RATIO_t - TREND_t$$

kur:

t = galutinio laikotarpio data, kai laikotarpis laikomas ketvirčiu;

$RATIO_t$ = $(CREDIT_t / (GDP_t + GDP_{t-1} + GDP_{t-2} + GDP_{t-3})) \times 100 \%$;

GDP_t = paskirtosios institucijos valstybės narės bendrasis vidaus produktas t ketvirtį;

$CREDIT_t$ = paskirtosios institucijos valstybės narės platus kredito likučio privačiam ne finansų sektoriui matas, negrąžintas t ketvirčiui pasibaigus;

$TREND_t$ = rekursyvi Hodrick-Prescott filtruota SANTYKIO tendencija, kai švelninimo parametras lambda lygus 400 000 (*).

(*) Hodrick-Prescott filtras (toliau – HP filtras) – standartinis matematinis įrankis, naudojamas makroekonomikoje kintamojo tendencijai laikui bėgant nustatyti. Jis įgyvendinamas bet kokiuose standartiniuose statistiniuose paketuose. Vienpusis, rekursyvus HP filtras užtikrina, kad tendencijai apskaičiuoti bus panaudota tik konkrečiu laiku turima informacija. Švelninimo parametras, techninėje literatūroje paprastai vadinamas lambda, nustatytas ties 400 000, siekiant parodyti ilgalaikį kreditų ir BVP santykio elgesį.

II DALIS

LYGINAMOSIOS KAPITALO NORMOS APSKAIČIAVIMO METODIKA PAGAL BBPK GAIRES (*)

Lyginamoji rezervo norma (pagal riziką įvertinto turto procentas) lygi nuliui, kai kreditų ir BVP santykio nuokrypis yra mažesnis už apatinę ribą arba jai lygus. Vėliau ši norma didėja linijiniu būdu su kreditų ir BVP santykio nuokrypiu, kol lyginamoji rezervo norma pasiekia savo maksimalų lygį, kai kreditų ir BVP santykio nuokrypis pasiekia viršutinę ribą arba ją viršija.

Vertinant formaliai:

jei $GAP_t \leq L$, lyginamoji rezervo norma lygi nuliui,

jei $GAP_t \geq H$, lyginamoji rezervo norma lygi 2,5 %,

nuo L iki H lyginamoji rezervo norma interpoliuojama linijiniu būdu ir yra lygi $(0,3125 \times GAP_t - 0,625)$

kur:

GAP_t kreditų ir BVP santykio nuokrypis, kaip apibrėžta priedo I dalyje;

L = 2 procentiniai punktai yra apatinė riba;

H = 10 procentinių punktų yra viršutinė riba.

(*) Nors lyginamosios rezervo normos didėja linijiniu būdu pagal BVP, todėl jų vertė gali būti nuo nulio iki 2,5 %, Direktyvos 2013/36/ES 136 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad paskirtosios institucijos nustatyta rezervo norma tikslinama 0,25 procentinio punkto arba 0,25 procentinio punkto kartotinių intervalais.